

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 września 2018 roku Sąd Rejonowy w Goleniowie w sprawie o zapłatę prowadzonej pod sygn. akt I C 926/18 z powództwa Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej imienia F. S. w G. przeciwko pozwanym R. Z. i małoletniej K. Z. – reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego matkę A. Z.:

I. zasądził solidarnie od pozwanych R. Z. i małoletniej K. Z. na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej imienia F. S. w G. kwotę 19 083,11 złotych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie liczonymi od dnia 8 sierpnia 2017 roku do dnia zapłaty, z tym zastrzeżeniem, że zobowiązanie to jest solidarne ze zobowiązaniem A. Z., wynikającym z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Goleniowie w dniu 19 października 2017 roku w sprawie I Nc 2261/17;

II. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądził solidarnie od pozwanych R. Z. i małoletniej K. Z. na rzecz powoda Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej imienia F. S. w G. kwotę 4.356,90 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie, z tym zastrzeżeniem, że zobowiązanie to jest solidarne ze zobowiązaniem A. Z. dotyczącym zapłaty kosztów postępowania, wynikającym z nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy w Goleniowie w dniu 19 października 2017 roku w sprawie I Nc 2261/17;

IV. przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Goleniowie na rzecz adwokata W. F. kwotę 2 952 złotych, w tym kwotę 552 złotych tytułem podatku VAT, tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanym R. Z. i K. Z. z urzędu.

Sąd rejonowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach:

Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa im. F. S. w G. działa na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo – kredytowych, ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze.

Od dnia 21 grudnia 2009 roku J. M. stał się członkiem Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej im. F. S. w G. (nr członkowski (...)). Indywidualne Konto Spółdzielcze dla J. M. było prowadzone pod numerem (...). J. M. oświadczył, że będzie ściśle przestrzegał przepisów obowiązującego statutu i regulaminów, które są mu znane, uchwał Zebrania Przedstawicieli oraz postanowień władz statutowych (...).

W dniu 19 listopada 2012 roku J. M. zawarł ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo – Kredytową im. F. S. w G. umowę pożyczki (kredytu konsumenckiego) o numerze (...), na podstawie której powódka udzieliła J. M., na jego wniosek z dnia 14 listopada 2012 roku, pożyczki konsumpcyjnej w wysokości 24 000 złotych na okres od dnia 19 listopada 2012 roku do dnia 3 listopada 2018 roku na warunkach określonych w tej umowie i Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek (...) im. (...), który stanowił załącznik nr 1 do umowy. Pożyczka oprocentowana została według zmiennej stopy procentowej, ustalonej przez Zarząd Kasy, wynoszącej w dniu zawarcia umowy 20,5 % w skali roku. Jednocześnie zaznaczono, że maksymalna stopa procentowa nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP. J. M. zobowiązany został do spłaty pożyczki wraz z należnymi odsetkami w terminie do dnia 3 listopada 2018 roku. Spłata miała następować w ratach miesięcznych płatnych bez uprzedniego wzywania do zapłaty w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłaty pożyczki, który stanowił załącznik nr 2 do umowy. Całkowita kwota przypadająca do zapłaty w dniu zawarcia umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku wynosiła 20 003,82 złotych. Kwota 20 409,88 złotych stanowiła całkowity koszt kredytu, w tym kwota 17 515,64 złotych stanowiła wartość odsetek umownych, kwota 20 złotych staniała opłatę przygotowawczą, zaś kwota 1 440 złotych stanowiła prowizję z tytułu udzielenia pożyczki. Wysokość pozostałych opłat i prowizji związanych z udzieleniem i obsługą pożyczki została określona w tabeli opłat i prowizji dla pożyczek i kredytów, która stanowiła załącznik nr 3 do umowy.

W punkcie 15 umowy zastrzeżono, że wpłaty dokonywane przez pożyczkobiorcę na poczet spłaty pożyczki Kasa zalicza w następującej kolejności na poczet: opłat z tytułu zwrotu kosztów ubezpieczenia, kosztów windykacji, w tym opłat za upomnienia i wezwania do zapłaty, pozostałych opłat i prowizji, odsetek od kapitału przeterminowanego, a od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Kasy z tytułu umowy, odsetek jak od należności przeterminowanych od całości należności przeterminowanej, wymagalnych odsetek za okresy obrachunkowe, kapitału przeterminowanego, odsetek naliczonych do dnia wpłaty i ostatecznie na poczet kapitału.

W umowie zastrzeżono również, że roczna stopa oprocentowania zadłużenia przeterminowanego wynosi dwukrotność sumy stopy referencyjnej NBP i 5,5 punktów procentowych, na dzień zawarcia umowy wynosiła ona 24 % (punkt 21 umowy). Nadto w punkcie 22 umowy zaznaczono, że w przypadku zaległości w spłacie pożyczki, pożyczkobiorca będzie zobowiązany do zapłaty na rzecz Kasy opłat za czynności windykacyjne, które są określone w Tabeli opłat i prowizji.

W punkcie 23 umowy postanowiono nadto, że w przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu staje się w dniu następnym należnością przeterminowaną. Od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia, pobierane są odsetki według stopy procentowej, o której mowa w punkcie 21 umowy. Zastrzeżono nadto, iż (...) przysługuje prawo do wypowiedzenia umowy pożyczki w trybie i na warunkach, o jakich mowa w punkcie 32 umowy pożyczki, zaś po upływie terminu wypowiedzenia umowa ulega rozwiązaniu, co oznacza postawienie pożyczki w stan natychmiastowej wymagalności i konieczność spłaty całości zadłużenia w terminie określonym przez Kasę.

Zabezpieczeniem przyznanej J. M. pożyczki było przystąpienie do umowy ubezpieczenia grupowego WALOR i w związku z tym był on zobowiązany do uiszczenia na rzecz Kasy opłaty stanowiącej zwrot kosztów ubezpieczenia w całym okresie obowiązywania umowy pożyczki. Opłata ta była płatna jednorazowo w dacie wypłaty pożyczki i koszt ten wynosił 1 434,24 złotych.

Zgodnie z harmonogramem J. M. winien spłacać pożyczkę do trzeciego dnia każdego miesiąca, począwszy od grudnia 2012 roku. Wysokość raty pożyczki wynosiła 576,60 złotych (ostatnia rata w wysokości 577,04 złotych).

Pożyczka została wypłacona J. M. przelewem na rachunek nr (...) w dniu podpisania umowy, tj. 19 listopada 2012 roku

S. M. dokonała poręczenia za zobowiązania wynikające z ww. umowy pożyczki zawartej przez J. M. w dniu 19 listopada 2012 roku. Zobowiązała się do zapłaty kwoty 24 000 złotych lub jej części powiększonej o należne odsetki, opłaty, prowizje i inne koszty przysługujące Kasie w związku z wykonaniem umowy na wypadek, gdyby pożyczkobiorca (J. M.) nie wykonał swojego zobowiązania. Poręczenia udzielono bezterminowo.

S. M. oświadczyła, iż znana jest jej treść umowy nr (...) oraz wyraziła zgodę na jej zawarcie.

W dniu 6 października 2014 roku zmarła S. M..

W dniu 12 stycznia 2015 roku zmarł pożyczkobiorca J. M..

Powodowa Kasa powzięła informację, że postanowieniem wydanym w dniu 30 lipca 2015 roku, w sprawie o sygnaturze akt I Ns 203/15, Sąd Rejonowy w Goleniowie stwierdził, że spadek po S. M. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 20 sierpnia 2013 roku nabyły wprost w całości, przy czym każda w udziałach po 1/3 części: jej córka A. Z. oraz wnuczki K. Z. oraz R. Z. (1).

Zgodnie z postanowieniami punktu 36 umowy pożyczki z 19 listopada 2012 roku pożyczkobiorca J. M. oświadczył, że otrzymał Regulamin (załącznik nr 1), harmonogram spłaty pożyczki (załącznik nr 2), Tabelę prowizji i opłat dla pożyczek i kredytów (załącznik nr 3), wzór oświadczenia o odstąpieniu od umowy (załącznik nr 4), dyspozycje spłaty pożyczki (załącznik nr 5). Pożyczkobiorca oświadczył, że zapoznał się z treścią Regulaminu oraz zobowiązał się do jego stosowania.

Zgodnie z § 13 Regulaminu, Kasa udziela pożyczek i kredytów wyłącznie swoim członkom, uzależniając przyznanie kredytu lub pożyczki od oceny ryzyka kredytowego pożyczkobiorcy/kredytobiorcy.

Udzielenie kredytu lub pożyczki członkowi pozostającemu w związku małżeńskim uzależnione jest od poręczenia lub wyrażenia zgody na jego/jej zaciągnięcie przez współmałżonka, chyba że kredyt lub pożyczka przeznaczona jest na zwykłe potrzeby rodziny (§ 7 Regulaminu).

Zgodnie z § 36 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek konsumenckich Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo – Kredytowej, obowiązującym od dnia 2 kwietnia 2012 roku, w chwili ustania członkostwa, w tym w razie śmierci pożyczkobiorcy, roszczenie o zwrot pożyczki staje się wymagalne z dniem ustania członkostwa, przy czym Zarząd Kasy może postanowić inaczej w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Na poczet spłaty zaciągniętej pożyczki J. M. dokonał następujących wpłat:

- w dniu 03.12.2012 roku uiścił kwotę w wysokości 576,60 złotych,
- w dniu 03.01.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 952,56 złotych,
- w dniu 04.02.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 946,18 złotych,
- w dniu 04.03.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 987,78 złotych,
- w dniu 04.04.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 982,90 złotych,
- w dniu 03.05.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 2,75 złotych oraz 553,80 złotych,
- w dniu 04.06.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 987,24 złotych,
- w dniu 04.07.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 991,36 złotych,
- w dniu 03.08.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 3,00 złotych oraz 515,34 złotych,
- w dniu 03.09.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 2,15 złotych,
- w dniu 04.09.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 989,67 złotych,
- w dniu 03.10.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 986,67 złotych,
- w dniu 04.11.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 966,02 złotych,
- w dniu 04.12.2013 roku uiścił kwotę w wysokości 976,64 złotych,
- w dniu 03.01.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 518,34 złotych,
- w dniu 04.02.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 973,18 złotych,
- w dniu 03.03.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 1,10 złotych,
- w dniu 04.03.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 1.001,77 złotych,
- w dniu 03.04.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 555,07 złotych,
- w dniu 03.05.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 518,34 złotych,
- w dniu 04.06.2014 roku uiścił kwotę w wysokości 974,06 złotych,

- w dniu 03.07.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 550,12 złotych,
- w dniu 04.08.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 996,42 złotych,
- w dniu 04.09.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 996,22 złotych,
- w dniu 03.10.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 518,34 złotych,
- w dniu 04.11.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 983,54 złotych,
- w dniu 03.12.2014 roku uiszczył kwotę w wysokości 992,05 złotych,
- w dniu 03.01.2015 roku uiszczył kwotę w wysokości 518,34 złotych.

W związku z tym, że zadłużenie powstałe wobec Kasy w związku z zaciągniętą pożyczką przez J. M., a poręczoną przez S. M., nie zostało w całości uregulowane, pismami sporządzonymi w dniu 15 grudnia 2016 roku (...) wezwał A. Z., małoletnie R. Z. oraz K. Z. (za pośrednictwem ich przedstawiciela ustawowego R. Z. (2)) – jako następców prawnych zmarłej poręczycielki – do zapłaty należności w wysokości 19 310,38 złotych w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania pod rygorem bezzwłocznego skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

Jednocześnie pozwane poinformowane zostały o możliwości ubiegania się o przeprowadzenie restrukturyzacji przedmiotowego zobowiązania (rozłożenie zadłużenia na raty). (...) miała rozważyć możliwość zawarcia ugody po złożeniu przez pozwane pisemnego wniosku.

Wezwanie do zapłaty A. Z. odebrała osobiście w dniu 4 stycznia 2017 roku

Dnia 12 stycznia 2015 roku pożyczka została postawiona w stan natychmiastowej wykonalności. Po wskazanej dacie dokonano następujący spłat pożyczki:

- w dniu 12.02.2015 roku uiszczono kwotę w wysokości 1 582,24 złotych,
- w dniu 13.02.2015 roku uiszczono kwotę w wysokości 5,90 złotych,
- w dniu 09.12.2016 roku uiszczono kwotę 50 złotych.

Na dzień wytoczenia powództwa, tj. na dzień 8 sierpnia 2017 roku, łączne zadłużenie z tytułu wyżej opisanej umowy pożyczki, naliczone przez pożyczkodawcę, wynosiło 20 234,41 złotych i na kwotę tę składała się kwota 16 232,86 złotych tytułem kapitału, kwota w wysokości 4 001,55 złotych tytułem odsetek karnych naliczonych od wpłaty z dnia 13 lutego 2015 roku do dnia wniesienia pozwu, czyli za 907 dni, od zaległego kapitału z oprocentowaniem karnym wynoszącym 12 %, od 05.03.2015 roku z 10 % pomniejszonych wpłatami w wysokości 50 złotych.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd rejonowy uznał wniesione powództwo za uzasadnione w przeważającej części, tj. co do obowiązku zapłaty kwoty 19 083,11 wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 8 sierpnia 2017 roku do dnia zapłaty.

Sąd rejonowy wskazał, że stan faktyczny w sprawie był w zasadzie bezsporny. Podstawą ustaleń faktycznych były wyłącznie dokumenty przedstawione przez strony, których treść nie była kwestionowana przez strony jak i przez sąd. Pełnomocnik pozwanych nie kwestionował zawarcia przez poprzednika prawnego pozwanych z powódką spornej umowy poręczenia dotyczącej umowy pożyczki, jak również tego, że nie została ona w całości spłacona. Przyznał również, że pozwane są spadkobierczyniami poręczycielki. Odmiennie jednakże strony oceniały wpływ ich treści na zasadność żądania zgłoszonego w pozwie, w tym na ocenę daty wymagalności roszczenia.

Sąd rejonowy pominął zawnioskowany przez pełnomocnika pozwanych wniosek o ich przesłuchanie w charakterze strony, ponieważ pozwane mimo wezwania pozwanej R. Z. oraz przedstawiciela ustawowego małoletniej pozwanej

nie stawily się na rozprawę wyznaczoną w celu ich przesłuchania bez usprawiedliwienia, mimo pouczenia ich o skutkach takiego niestawiennictwa. Poza tym okoliczności, na jakie według wniosku dowodowego pozwane miałyby być przesłuchane, wynikały z przedłożonych dokumentów, a zatem ich przesłuchanie nie było konieczne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Powódka swoje żądania wywodziła z zawartej przez babcię pozwanych umowy poręczenia spłaty pożyczki, jakiej powódka udzieliła J. M. na podstawie umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku. Pełnomocnik powódki wskazał, iż kwota wynikająca z umowy pożyczki stała się wymagalna w całości i nie została spłacona przez pożyczkodawcę, a tym samym obowiązek zapłaty na rzecz powódki pozostałej do spłaty kwoty udzielonej pożyczki wraz z odsetkami oraz ewentualnymi kosztami windykacyjnymi przeszedł na pozwane jako spadkobierczynie poręczycielki.

Podstawą prawną żądania zgłoszonego w pozwie przez powoda w ocenie sądu rejonowego był art. 876 § 1 i 2 k.c., a nadto art. 883 § 1 k.c. oraz art. 879 § 1 k.c. Sąd rejonowy zaznaczył, że podstawa prawna roszczenia zgłoszonego przeciwko poręczycielowi nie może ograniczać się jedynie do przywołania powyższych przepisów regulujących umowę poręczenia i określających zakres odpowiedzialności poręczyciela, lecz również o przepisy regulujące odpowiedzialność dłużnika, za którego dług poręczyciel poręczał. Zatem podstawa prawna roszczenia zgłoszonego w niniejszej sprawie winna być uzupełniona o treść art. 720 k.c. oraz art. 359 § 1 k.c.

Sąd rejonowy wskazał, że pełnomocnik pozwanych nie kwestionował zawarcia przez S. M. w dniu 19 listopada 2012 roku umowy poręczenia z powodem, której przedmiotem było poręczenie za zobowiązania J. M. wynikające z umowy pożyczki zawartej przez niego z powodem w dniu 19 listopada 2012 roku, na mocy której J. M. był zobowiązany do zapłaty kwoty 24 000 złotych. S. M. oświadczyła w umowie poręczenia, że zobowiązuje się do zapłaty powyższej kwoty lub jej części powiększonej o należne odsetki, opłaty, prowizje inne koszty przysługujące Kasie z w związku z wykonaniem umowy na wypadek, gdyby pożyczkobiorca swojego zobowiązania nie wykonał. Poręczenia tego S. M. udzieliła bezterminowo. Wobec braku ze strony pozwanych jakichkolwiek zarzutów dotyczących istnienia i ważności zobowiązania S. M. jako poręczyciela – brak było zdaniem sądu rejonowego podstaw do kwestionowania tej okoliczności i tym samym sąd ten przyjął, że powódkę ze S. M. łączyła opisana wyżej oraz w stanie faktycznym umowa poręczenia za zobowiązania J. M. wynikające z umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku. Pełnomocnik pozwanych nie podniósł żadnych zarzutów w tym zakresie, zaś treść jej oświadczenia przyjętego przez kasę odpowiadała treści umowy poręczenia wskazanej w art. 876 § 1 k.c. W oświadczeniu woli poręczycielki zawarto wszystkie essentialia negotii przewidziane w ustawie dla umowy poręczenia: określono osoby wierzyciela, dłużnika, poręczycieli, zobowiązania objęte poręczeniem.

W ocenie sądu rejonowego na skutek dziedziczenia pozwane stały się stroną zawartej przez S. M. umowy poręczenia, ponieważ obowiązki i uprawnienia wynikające z takiej umowy wchodzi w skład spadku. Powód w niniejszej sprawie wykazał, że obie pozwane są spadkobierczyniami testamentowymi S. M.. Okoliczność ta wynika w sposób jednoznaczny z przedłożonego wraz z pozwem do akt sprawy odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w Goleniowie z dnia 30 lipca 2015 roku wydanego w sprawie o sygn. I Ns 203/15. Sąd rejonowy wskazał, że wierzyciel spadkodawcy w razie wystąpienia z roszczeniami przeciwko spadkobiercy w zakresie długów spadkowych obowiązany jest jedynie wykazać, iż osobie przeciwko której skierował roszczenie jest następcą prawnym zmarłego. Powód zaś tę okoliczność niewątpliwie wykazał przedłożony odpisem postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po S. M.. W rezultacie sąd I instancji uznał, że powódka wykazała, iż pozwane R. Z. (3) i K. Z. są następcami prawnymi zmarłej S. M., a tym samym, że na podstawie spadkobrania stały się one stroną zawartej przez spadkodawczynię umowy poręczenia za długi wynikające z umowy pożyczki zawartej w dniu 19 listopada 2012 roku przez J. M..

Sąd I instancji ocenił również, że w przedmiotowej sprawie powódka wykazała poprzez przedłożenie wraz z pozwem dokumentu umowy pożyczki, że wiązała ją z J. M. umowa pożyczki zawarta w dniu 19 listopada 2012 roku na kwotę 24 000 złotych, z której wynikał obowiązek spłaty tej kwoty wraz z odsetkami i innymi kosztami. Nadto z treści tej umowy, w której zawarto również oświadczenie poręczyciela podpisane przez S. M., wynikało, iż poprzedniczka prawna pozwanych – S. M. zawarła z powódką w sposób skuteczny umowę poręczenia za zobowiązania wynikające z ww. umowy pożyczki. Jednocześnie poza sporem pozostawało w sprawie również to, że pożyczkobiorca J. M. zmarł

w dniu 12 stycznia 2015 roku, a jednocześnie pozwane nie wykazały, aby powyższa pożyczka została spłacona przed śmiercią J. M. w całości bądź w innym zakresie niż wskazany przez powódkę. Uznano, że brak spłaty zobowiązań z ww. umowy powoduje, iż pozwane jako spadkobierczynie poręczycielki stały się zobowiązane za należności wynikające z tej umowy.

Sąd rejonowy zauważył, że na podstawie umowy pożyczki J. M. był wprawdzie zobowiązany do spłaty pożyczki w ratach i w chwili jego śmierci termin spłaty pożyczki jeszcze nie upłynął, nie wszystkie raty stały się wymagalne, zaś do dnia jego śmierci należności z tej umowy były spłacane i nie została ona wypowiedziana, czy też z innego powodu nie stała się ona w całości wymagalna. Niemniej zgodnie z treścią § 36 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek (...), który na podstawie punktu 1 umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku stanowi integralną część tej umowy, w razie ustania członkostwa w Kasie, w tym w przypadku śmierci pożyczkobiorcy, roszczenie o zwrot pożyczki staje się wymagalne z dniem ustania członkostwa. W tym dniu powstaje obowiązek spłaty całej pożyczki wraz z naliczonymi do tego dnia odsetkami umownymi niezależnie od tego, ile jeszcze rat pozostało do spłaty. Członkostwo w Kasie zaś stosownie do treści § 15 pkt 4 Statutu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. w G. ustaje na skutek śmierci członka. Sąd rejonowy zaznaczył, że powodowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, zgodnie z treścią art. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, jest spółdzielnią, do której stosuje się w zakresie nie uregulowanym tą ustawą przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 roku – Prawo spółdzielcze. Art. 25 § 1 ustawy prawo spółdzielcze również przewiduje, iż na skutek śmierci członka ustaje jego członkostwo w spółdzielni. Tym samym na skutek śmierci J. M. powstał obowiązek natychmiastowej oraz całkowitej spłaty udzielonej mu pożyczki wraz z naliczonymi odsetkami i opłatami. Całość pozostałej do spłaty kwoty stała się natychmiast wymagalna. Obowiązek ten nadto, z uwagi na śmierć pożyczkobiorcy, przeszedł na jego spadkobierców. Pozwane zaś nie wykazały, aby po śmierci J. M. należności wynikające z ww. umowy pożyczki, które stały się w całości wykonalne zostały spłacone przez jego spadkobierców. Zatem na podstawie art. 876 § 1 k.c. aktualizował się obowiązek zapłaty tych należności przez poręczyciela – czyli S. M.. Natomiast jej obowiązki wynikające z umowy poręczenia przeszły na pozwanego, a zatem do zapłaty należności wynikających z ww. umowy pożyczki obok spadkobierców J. M. zobowiązane były również pozwane. Świadczenie, do którego były zobowiązane, stało się wymagalne z dniem śmierci J. M., ponieważ do jego śmierci pożyczka była spłacana. Sąd rejonowy zaznaczył, że kwestionowane przez pełnomocnika pozwanych postanowienie umowne o wymagalności całej kwoty pożyczki wraz z odsetkami i opłatami z dniem śmierci pożyczkobiorcy jest elementem zawartej przez niego umowy. Pełnomocnik pozwanych nie wykazał zaś, aby cała kwota wynikająca z umowy stała się wymagalna w innej, wcześniejszej dacie, w tym nie wykazał, aby już wcześniej doszło do jej wypowiedzenia. Wręcz przeciwnie z przedłożonych przez powoda dokumentów wynika, iż do śmierci J. M. należności z tej umowy były spłacane wprawdzie nieregularnie, ale w taki sposób, że brak było podstaw do wypowiedzenia umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku.

Sąd rejonowy wskazał, że na dzień śmierci J. M. do spłaty pozostała kwota 17 584,41 złotych kapitału pożyczki oraz kwota odsetek umownych naliczonych za czas korzystania z kapitału do dnia śmierci spadkodawcy w wysokości 52,03 złotych. Obowiązek zapłaty tych kwot, po przedstawieniu szczegółowego rozliczenia przez powódkę, nie była przez pełnomocnika pozwanych kwestionowana. Wynika on również z postanowień samej umowy pożyczki. Pozwane zresztą nie wykazały, że J. M., za którego zobowiązania z tej pożyczki jako spadkobierczynie poręczycielki odpowiadały, bądź one same dokonały spłaty pożyczki w większym zakresie niż to wskazała powódka, co powodowałoby, że powódce przysługuje należność w niższej wysokości.

Sąd rejonowy zaznaczył, że powódka obok pozostałego do spłaty kapitału pożyczki i odsetek umownych domagała się w niniejszej sprawie także zapłaty odsetek za opóźnienie w spłacie zaległej kwoty. Część tych odsetek naliczonych od kwoty kapitału pożyczki powódka stosownie do treści art. 482 § 1 k.c. doliczyła do należności głównej. Powódka odsetki te naliczyła stosując stopę odsetek maksymalnych (czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP) i w takiej też wysokości żądała zasądzenia od całej dochodzonej kwoty dalszych odsetek. W tym zakresie powódka powoływała się na treść postanowień punktu 23 umowy. Prawo do naliczania odsetek wynikało również z treści art. 481 § 1 k.c.

Sąd rejonowy nie podzielił poglądu wyrażonego przez powódkę, że z chwilą śmierci J. M. udzieloną mu pożyczkę, z uwagi na postawienie jej w stan natychmiastowej wymagalności, uznać należało za należność przeterminowaną, od

której powódka była uprawniona do naliczania odsetek karnych. Postanowienia umowy i regulaminu statuujące prawo powódki do naliczania tych odsetek posługują się stwierdzeniem należności przeterminowanej, a więc niespłaconej w terminach określonych wprost w umowie i z samej umowy wynikających, niezależnych od innych zdarzeń, których wystąpienie nie jest zależne od woli stron. Natomiast § 36 regulaminu posługuje się pojęciem roszczenia wymagalnego w odniesieniu do roszczenia o zwrot pożyczki w razie ustania członkostwa. Pojęcia te nie są tożsame. Niewątpliwie z chwilą śmierci J. M. ustało jego członkostwo w Kasie. Nie powoduje to jednakże zdaniem sądu rejonowego, że z tą chwilą udzielona pożyczka stała się należnością przeterminowaną, co uzasadniałoby obciążenie spadkobierców poręczycielki wyższymi, karnymi odsetkami. Na skutek śmierci pożyczkobiorcy pożyczka stała się wymagalna i powstaje obowiązek jej spłaty, ale nie jest ona przeterminowana. Pojęć „należność przeterminowana” i „wymagalne roszczenie o zwrot pożyczki”, którymi posługuje się umowa pożyczki oraz regulamin nie można utożsamiać, ponieważ są to dwa różne pojęcia. Z umowy zaś wynika, iż jedynie w przypadku przeterminowanych, czyli niespłaconych w ustalonych na podstawie porozumienia stron terminach, należności z tytułu pożyczki powódka może naliczać odsetki karne. Sąd rejonowy przyjął, że treść umowy i stanowiący jej integralną część regulamin nie pozwalają na naliczanie karnych odsetek od niespłaconego po śmierci pożyczkobiorcy kapitału pożyczki. Utrata członkostwa z uwagi na śmierć członka jest sytuacją wyjątkową, zupełnie niezależną od woli stron umowy i, o ile upoważnia do żądania zwrotu całości pozostałej do spłaty pożyczki wraz z odsetkami umownymi, to jednak nie daje podstaw do dochodzenia odsetek od tegoż w wysokości jak dla odsetek przeterminowanych.

Sąd rejonowy zasądził na rzecz powódki odsetki ustawowe od wymagalnego roszczenia o zwrot pożyczki, uznając, iż odsetki w takiej wysokości z jednej strony nie pozbawi powódki ochrony prawnej, a z drugiej uczyni zadość art. 5 k.c. poprzez ograniczenie odsetek należnych powódce za udzielnie pożyczki. Przy czym za okres od dnia wymagalności roszczenia do dnia wytoczenia powództwa sąd rejonowy tak jak powódka dokonał ich kapitalizacji.

Sąd rejonowy przyjął, że na dzień śmierci J. M., tj. na dzień 12 stycznia 2015 roku, do zapłaty pozostała kwota 17 584,41 złotych tytułem kapitału, jak również została naliczona kwota 52,03 złotych tytułem odsetek umownych od kwoty udzielonego kapitału pożyczki. Niemniej w dniu 12 lutego 2015 roku została dokonana wpłata kwoty 1 582,24 złotych tytułem spłaty należności wynikających z umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku. Kwota powyższa została zaliczona w pierwszej kolejności na odsetki za opóźnienie w zapłacie świadczenia oraz odsetki umowne, zaś pozostała część na kwotę kapitału. Na dzień 12 lutego 2015 roku, kiedy została dokonana w/w wpłata, odsetki za opóźnienie zostały naliczone w wysokości 119,48 złotych i całość tej kwoty została pokryta przez dokonaną wpłatę. Pozostała część z tej wpłaty została zaliczona na odsetki umowne w wysokości 52,03 złotych, zaś pozostała część została zaliczona na poczet kapitału. Po dokonaniu powyższych rozliczeń do zapłaty pozostała w ocenie sądu rejonowego kwota kapitału w wysokości 16 173,68 złotych.

Kolejna wpłata została dokonana w dniu 13 lutego 2015 roku w wysokości 5,90 złotych. Do daty dokonania tej wpłaty odsetki za opóźnienie zostały naliczone w wysokości 3,54 złotych. Wobec tego wpłata z dnia 13 lutego 2015 roku w całości pokryła odsetki za opóźnienie, a pozostała część tej wpłaty została zaliczona na kapitał i do zapłaty po tej wpłacie pozostała kwota 16 171,32 złotych tytułem kapitału.

Następna wpłata została dokonana w dniu 9 grudnia 2016 roku w wysokości 50 złotych. Odsetki za opóźnienie naliczone do wyżej wskazanej kwoty kapitału, tj. kwoty 16 171,32 złotych, za okres od dnia ostatniej wpłaty do dnia kolejnej wpłaty, tj. do dnia 9 grudnia 2016 roku, wyniosły 2.208,16 złotych. Wpłata 50 złotych pokryła jedynie część naliczonych odsetek za opóźnienie. Po tym rozliczeniu do zapłaty pozostała kwota 16 171,32 złotych kapitału i 2 158,16 złotych tytułem odsetek za opóźnienie.

Powód określając żądanie zgłoszone w niniejszej sprawie dokonał kapitalizacji odsetek za opóźnienie do dnia wniesienia pozwu. Dalsze odsetki za opóźnienie naliczone od daty ostatniej wpłaty do dnia wniesienia pozwu, tj. do dnia 8 sierpnia 2017 roku, wyniosły 753,63 złotych.

Mając na uwadze powyższe sąd rejonowy uznał, że do zapłaty pozostała kwota 16 171,32 złotych kapitału oraz łączna kwota 2 911,79 złotych, czyli łącznie kwota 19 083,11 złotych i tę kwotę zasądził od pozwanych na rzecz powódki, zaś w pozostałym zakresie oddalił powództwo.

Zarzut przedawnienia roszczenia podniesiony przez pozwane sąd rejonowy uznał za niezasadny przywołując treść art. 117 § 1 i 2 k.c. oraz art. 118 k.c. Sąd I instancji wskazał, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne (art. 120 § 1 k.c.). W ocenie sądu rejonowego zobowiązanie dłużnika z tytułu umowy pożyczki stało się w całości wymagalne z dniem śmierci J. M., tj. z dniem 12 stycznia 2015 roku. Również zobowiązanie poręczycielek wobec powoda stało się wymagalne z tą datą, ponieważ zgodnie z treścią art. 876 § 1 k.c. zobowiązanie poręczyciela do zapłaty na rzecz wierzyciela aktualizuje się w sytuacji, gdy dłużnik nie spełnia swojego świadczenia. Wobec tego dochodzone roszczenie przedawniłoby się najpóźniej w dniu 31 grudnia 2018 roku, co wynika z treści znowelizowanego art. 118 k.c., który przewiduje, że koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego.

Sąd rejonowy zauważył również, że po dacie wymagalności roszczenia objętego pozwem, która nastąpiła w dniu 12 stycznia 2015 roku, a przed upływem terminu przedawnienia – powód podjął czynność, która doprowadziła do przerwania biegu terminu przedawnienia – w dniu 8 sierpnia 2017 roku złożył przeciwko pozwany pozew. To zaś powoduje, iż podniesiony w niniejszej sprawie zarzut przedawnienia okazał się, zdaniem sądu rejonowego, niezasadny i nie mógł doprowadzić do oddalenia powództwa w niniejszej sprawie.

Sąd rejonowy ocenił również roszczenie strony powodowej w świetle zasad współzycia społecznego i uznał, że pozwane nie tylko nie wskazały, jaką konkretnie zasadę współzycia społecznego naruszył powód dochodząc przysługujących mu na podstawie zawartej umowy należności, lecz również nie wykazały, że zachodzą wyjątkowe okoliczności uzasadniające przyjęcie, iż powódka nadużywa prawa, dochodząc od pozwanej zapłaty należności wynikającej z umowy. Dążenie powódki do zaspokajania jej należności samo w sobie nie może być uznane za nadużycie prawa, niezależnie od tego na jakiej podstawie wierzytelność powstała. Sam fakt stania się przez pozwane dłużnikiem wierzyciela na skutek spadkobrania i to w okresie, kiedy były małoletnie, nie może powodować przyjęcia, że dochodzenie od nich należności stanowi nadużycie prawa. Zwłaszcza że były one reprezentowane w tym czasie przez przedstawiciela ustawowego, swoją matkę i mogła ona poczynić starania celem odrzucenia w imieniu małoletnich spadku, w skład którego wchodziły również długi. Poza tym spadek to również aktywa, zaś pełnomocnik pozwanych nie wykazał, aby aktywa, które odziedziczyły nie pozwalały na pokrycie dochodzonego w niniejszej sprawie długu. Sąd rejonowy wskazał, że nie jest wykluczone, że wartość odziedziczonych przez pozwane składników majątkowych mogą znacznie przekraczać wysokość niniejszego długu. Zatem sama okoliczność, iż dług został nabyty w spadku i to przez osoby małoletnie nie może prowadzić do uznania, że żądanie jego uregulowania jest nadużyciem prawa w rozumieniu art. 5 k.c. Przepisy Kodeksu cywilnego nie zakładają obowiązku dziedziczenia i korzystając z instytucji odrzucenia spadku, czego mogła dokonać przedstawicielka ustawowa małoletnich, bądź też z instytucji złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia takiego oświadczenia. Pozwane mogły zatem uwolnić się od odpowiedzialności za długi pozostawione przez S. M..

Również okoliczność, że pozwane nie przyczyniły się do powstania długu nie mogła prowadzić do oddalenia powództwa na podstawie art. 5 k.c. Sąd rejonowy wskazał, że poręczyciel zawierając umowę poręczenia ponosi ryzyko, że główny dłużnik może nie wykonać zobowiązania, za które poręczyciel poręcza i żadne przepisy nie przewidują jakichkolwiek instrumentów, które pozwalałyby poręczycielowi wpływać na dłużnika w celu wykonania zobowiązania, aby uniknąć odpowiedzialności poręczyciela. Zatem poręczyciel odpowiada wobec wierzyciela za cudzy dług również wtedy, gdy nie miał wpływu na to, że dłużnik nie wykonał zobowiązania, bądź też na skutek jego działania lub zaniechania wysokość jego długu zwiększyła się. Wynika to z istoty umowy poręczenia. Zatem okoliczność, że pozwane jako poręczycielki nie spowodowały powstania dochodzonego zadłużenia nie mogła prowadzić do oddalenia powództwa w niniejszej sprawie.

O dalszych odsetkach sąd rejonowy orzekł na podstawie cytowanego już wyżej art. 481 § 1 i 2 k.c., przy czym uwzględnił je z wyżej już wskazanych powodów w wysokości odsetek ustawowych. Sąd rejonowy zasądził je zarówno od kapitału

pożyczki, naliczonych opłat za windykację, jak również od odsetek zarówno umownych jak i ustawowych naliczonych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia. Podstawę do zasądzenia odsetek od zaległych odsetek stanowił art. 482 § 1 k.c. Odsetki te sąd rejonowy zasądził od dnia wytoczenia o nie powództwa.

Sąd rejonowy po dokonaniu kapitalizacji odsetek za opóźnienie w wysokości odsetek ustawowych i ustawowych za opóźnienie i rozliczeniu dokonanych po śmierci J. M. wpłat zasądził na rzecz powódki kwotę 19 083,11 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 8 sierpnia 2017 roku do dnia zapłaty. Na zasądzoną kwotę składa się kwota kapitału pożyczki w wysokości 16 171,32 złotych, a także kwota 2 911,79 złotych tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych i ustawowych za opóźnienie naliczonych od kwoty kapitału za okres od dnia utraty członkostwa przez pożyczkobiorcę (12 stycznia 2015 roku) do dnia wniesienia pozwu. Orzekając o obowiązku zapłaty przez pozwane na rzecz powódki kwoty wskazanej w punkcie I wyroku sąd rejonowy kwotę tę zasądził od pozwanych solidarnie. W pozostałym zakresie powództwo sąd rejonowy uznał za niezasadne i w tej części je oddalił.

O kosztach postępowania sąd rejonowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. Roszczenie powódki zostało uwzględnione częściowo, tj. w 94 %. W niniejszym postępowaniu powódka poniosła koszty w łącznej wysokości 4 635 złotych, tj. 1 012 złotych opłata od pozwu, 17 złotych – opłata skarbową od pełnomocnictwa, 6 złotych koszty uzyskania odpisu postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, 3 600 złotych koszty zastępstwa procesowego. Pozwane zaś nie poniosły żadnych kosztów, ponieważ były reprezentowane przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu. W rezultacie sąd rejonowy zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 4 356,90 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Pozwane w niniejszej sprawie były reprezentowane przez pełnomocnika z urzędu, któremu sąd rejonowy przyznał od Skarbu Państwa wynagrodzenie za udzielenie pozwany pomocy prawnej z urzędu w wysokości 2 952 złotych, w której mieścił także podatek VAT w wysokości 552 złotych.

Apelację od powyższego wyroku złożył pełnomocnik pozwanych i zaskarżając go w części, tj. w zakresie pkt I, III i IV wyroku, wniósł o zmianę orzeczenia w zaskarżonym zakresie poprzez:

- 1) w pkt I - oddalenie powództwa w całości,
- 2) w pkt III - odstąpienie od obciążania pozwanych kosztami procesu (art. 102 k.p.c.)
- 3) w pkt IV - zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu - adw. W. F. kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w kwocie 2 952 złotych (w tym podatek VAT), również za drugą z reprezentowanych przez pełnomocnika z urzędu pozwanych, wskazując, że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części.

Jednocześnie pełnomocnik pozwanych wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych za obie instancje, ewentualnie o odstąpienie od obciążania pozwanych kosztami procesu (art. 102 k.p.c.) również za drugą instancją z uwagi na ich bardzo trudną sytuację materialną, a także zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu - adw. W. F. kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu również za postępowanie apelacyjne, wskazując, że koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucono:

I. naruszenie przepisów postępowania, to jest:

- a) art. 233 § 1 k.p.c., które miało wpływ na treść wydanego orzeczenia poprzez polegającą na jednostronnej, przekraczającej granice swobodności oraz sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie zgromadzonego materiału dowodowego, dokonanej z całkowitym pominięciem lub zbagatelizowaniem dowodów bezspornie przemawiających na korzyść pozwanych, przejawiającą się w przyjęciu, że:

- wymagalność całego zadłużenia należy ustalić na dzień 12 stycznia 2015 roku, tj. dzień śmierci pożyczkobiorcy J. M., podczas gdy wskazaną datę rzekomej wymagalności roszczenia ustalono w oparciu o Regulamin Udzielania Kredytów i P. (...) im. (...), który stanowi jedynie wewnętrzny dokument organizacyjny powoda i nie może służyć jako podstawa do ustalania daty wymagalności roszczenia,

b) art. 102 k.p.c. poprzez niezastosowanie wobec pozwanych zasady słuszności, skutkiem czego zasądzono solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 4 356,90 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie, pomimo iż sytuacja majątkowa i finansowa pozwanych, jak również fakt ustanowienia dla nich pełnomocnika z urzędu, wskazują, iż mamy do czynienia ze szczególnie uzasadnionym wypadkiem, uzasadniającym odstąpienie od obciążania pozwanych kosztami procesu,

c) § 8 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu w zw. z art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, w konsekwencji przyznanie pełnomocnikowi pozwanych z urzędu adwokatowi W. F. tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez Sąd I instancji kwoty 2 952 złotych (z podatkiem VAT), podczas gdy, właściwym powinno być przyznanie pełnomocnikowi z urzędu kosztów pomocy prawnej mając na uwadze każdą z reprezentowanych z urzędu pozwanych, to jest dwukrotności kwoty 2 952 złotych (z podatkiem VAT),

II. Obrazę przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

a) art. 118 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do przedawnienia roszczenia powoda, podczas gdy termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 3 lata, a przedmiotowa wierzytelność stała się wymagalna już w momencie, gdy wobec niesplacania zadłużenia przez J. M. powód skierował roszczenie do poręczycielki S. M.,

b) art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie, podczas gdy wszechstronna analiza materiału dowodowego powinna skłonić do wniosku, że pozwane w chwili wydania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej S. M. były nieletnie, w żadnym stopniu nie spowodowały powstania przedmiotowego zadłużenia, ponadto ich interesy nie mogły być należycie reprezentowane z uwagi na nieporadność życiową i brak dbałości o istotne życiowo sprawy przez matkę pozwanych, tj. A. Z., wobec czego zasądzenie dochodzonego przez powoda roszczenia niewątpliwie sprzeciwia się zasadom współżycia społecznego, dlatego też nie powinno korzystać z ochrony prawa.

W uzasadnieniu pełnomocnik pozwanych wskazał, że datę rzekomej wymagalności roszczenia ustalono w oparciu o Regulamin Udzielania Kredytów i P. (...) im. (...), który stanowi jedynie wewnętrzny dokument organizacyjny powoda i nie może służyć jako podstawa do ustalania daty wymagalności roszczenia, do czego właściwymi są jedynie powszechnie obowiązujące regulacje Kodeksu cywilnego. Z uwagi na powyższe, określona przez powoda data nie może stanowić podstawy do ustalenia terminu wymagalności roszczenia.

Zdaniem apelujących sąd I instancji dopuścił się naruszenia art. 102 k.p.c. w zakresie, w jakim nie uznał za zasadne zastosować wobec pozwanych zasady słuszności. Wskutek rozstrzygnięcia sądu rejonowego zasądzono solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwotę 4 356,90 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania w sprawie, pomimo iż sytuacja majątkowa i finansowa pozwanych, jak również fakt ustanowienia dla nich pełnomocnika z urzędu, wskazują, iż mamy do czynienia ze szczególnie uzasadnionym wypadkiem, uzasadniającym odstąpienie od obciążania pozwanych kosztami procesu. Uwidacznia się to tym bardziej, że małoletnia K. Z. pozostaje na utrzymaniu matki, znajdującej się w bardzo trudnej sytuacji materialnej, korzystającej ze wsparcia Ośrodka Pomocy (...) i dla której również ustanowiono pełnomocnika z urzędu, a pozwana R. Z. (1), która niedawno uzyskała pełnoletniość, ma na swoim utrzymaniu małoletnie dziecko, pozostaje bezrobotna i również korzysta ze wsparcia Ośrodka Pomocy (...). Z uwagi na wskazane okoliczności, wnioski o odstąpienie od obciążania pozwanych kosztami procesu za pierwszą i drugą instancję jawi się apelującym jako całkowicie uzasadniony.

W ocenie pozwanych sąd I instancji dopuścił się również naruszenia przepisu postępowania dotyczących rozstrzygnięcia o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez pełnomocnika pozwanych z urzędu, wskutek czego przyznano pełnomocnikowi pozwanych z urzędu adwokatowi W. F. z tego tytułu kwotę 2 952 złotych (z podatkiem VAT), podczas gdy właściwym powinno być przyznanie pełnomocnikowi z urzędu kosztów pomocy prawnej mając na uwadze każdą z reprezentowanych z urzędu pozwanych, to jest dwukrotności kwoty 2 952 złotych (wraz z podatkiem VAT). Na poparcie tego stanowiska przytoczono rozstrzygnięcia sądów apelacyjnych oraz Sądu Najwyższego.

W ocenie strony apelującej sąd I instancji dopuścił się również obrazy art. 118 k.c. polegającej na błędnym przyjęciu, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do przedawnienia roszczenia powoda, podczas gdy termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 3 lata, a przedmiotowa wierzytelność stała się wymagalna już w momencie, gdy wobec niespłacania zadłużenia przez J. M. powód skierował roszczenie do poręczycielki S. M.. Powód udzielił J. M. pożyczki na kwotę 24 000 złotych w dniu 19 listopada 2012 roku, przy czym z należności głównej spłacono jedynie 16.232,86 złotych, a przedmiotowa wierzytelność stała się wymagalna wobec wierzyciela, który następnie wobec niespłacania zadłużenia przez J. M. skierował się do poręczycielki S. M.. Art. 118 k.c. stanowi, że termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej wynosi 3 lata. Nie ulega zatem wątpliwości, że zawarcie przez powoda umowy kredytowej z J. M., związane było z prowadzoną przez powoda działalnością gospodarczą, taki jest również charakter zgłaszanego roszczenia. Z uwagi na powyższe niewątpliwie doszło już do przedawnienia roszczenia, przy czym istotne w tej kwestii jest również, sygnalizowane wcześniej, błędne określenie terminu wymagalności roszczenia, wynikające z oparcia tego terminu o regulamin, stanowiący jedynie wewnętrzny akt powoda.

Apelujące podkreśliły, że wszechstronna analiza materiału dowodowego powinna skłonić sąd do wniosku, że zasady współzycia społecznego przemawiają niewątpliwie za oddaleniem powództwa w całości. Wystąpienie przez powoda z żądaniem wobec R. Z. i małoletniej K. Z., które w chwili wydania postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po zmarłej S. M. były nieletnie i w żadnym stopniu nie spowodowały powstania przedmiotowego zadłużenia, niewątpliwie sprzeciwia się zasadom współzycia społecznego, dlatego też nie powinno korzystać z ochrony prawa. Podkreślono, że interesy pozwanych w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku nie mogły być należycie reprezentowane z uwagi na nieporadność życiową oraz brak dbałości o istotne życiowo sprawy przez matkę pozwanych, tj. A. Z., która nie potrafiła zadbać nawet o własne interesy w toku niniejszej sprawy nie odpowiadając na pisma sądowe, nie stawiając się również na wezwania sądu we własnym imieniu, jak również jako przedstawiciel ustawowy małoletniej córki K. Z.. Z uwagi na powyższe, interesy pozwanych nie mogły być również należycie reprezentowane w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku. Mając na względzie wskazane wyżej okoliczności zasądzenie dochodzonego przez powoda roszczenia niewątpliwie sprzeciwia się zasadom współzycia społecznego, dlatego też nie powinno korzystać z ochrony prawa.

Odnośnie sytuacji materialnej i rodzinnej pozwanych wskazano, że opiekun prawny małoletniej K. Z., to jest matka A. Z., uzyskuje wynagrodzenie w wysokości około 1 500 złotych miesięcznie, małoletnia K. Z. otrzymuje świadczenie rodzinne w wysokości 125 złotych miesięcznie oraz świadczenie „500+”. Małoletnia nie ma żadnego majątku i uczy się w trzeciej klasie gimnazjum. R. Z. (1) również znajduje się w bardzo trudnej sytuacji finansowej, jest bezrobotna, a jej półtoraroczny syn G. otrzymuje świadczenie „500+” oraz świadczenie rodzinne w wysokości 95 złotych miesięcznie.

W odpowiedzi na apelację pozwanych, strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko powódka wskazała, że w jej ocenie rozstrzygnięcie sądu I instancji zostało wydane po dokonaniu szczegółowej analizy stanu faktycznego sprawy w sposób prawidłowy i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych podlegała oddaleniu jako nieuzasadniona.

Sąd okręgowy, zgodnie z dyspozycją art. 378 § 1 k.p.c., w granicach wniesionej apelacji, rozważa na nowo zebrany w sprawie materiał dowodowy i dokonuje jego samodzielnej oceny. Po przeprowadzeniu w niniejszej sprawie wskazanej analizy sąd okręgowy doszedł do przekonania, że sąd rejonowy w sposób prawidłowy zgromadził w niniejszej sprawie materiał dowodowy i dokonał jego niewadliwej oceny. W konsekwencji powyższego ustalił stan faktyczny odpowiadający treści zgromadzonych w sprawie dowodów. Tym samym sąd odwoławczy przyjął go za własny. W sytuacji bowiem, gdy sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne. Przeprowadzona przez sąd okręgowy analiza zebranego w sprawie materiału dowodowego pozwala stwierdzić, że zarówno ustalenia stanu faktycznego, jak i ocena prawna, dokonana przez sąd rejonowy były prawidłowe, tym samym niecelowe jest jej powtarzanie. Apelacja pozwanych w odniesieniu do dokonanych przez sąd rejonowy ustaleń faktycznych kwestionowała jedynie przyjętą przez sąd I instancji datę wymagalności roszczenia. Oznacza to, że ustalenia faktyczne poczynione przez sąd rejonowy pozwane uznają za prawidłowe w pozostałej części i ich nie kwestionują.

W ocenie sądu odwoławczego podniesiony przez pozwane w apelacji zarzut naruszenia przez sąd rejonowy art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie daty wymagalności roszczenia na dzień 12 stycznia 2015 roku jest nietrafny. Opiera się na błędnym przekonaniu skarżących, że wymagalność roszczenia może wynikać jedynie z przepisów ustawy i nie może wynikać z ustalonego przez stronę powodową Regulaminu Udzielania Kredytów i P. (...) im. (...), gdyż stanowi on jedynie wewnętrzny dokument organizacyjny powodowej kasy. Tymczasem pojęcie wymagalności nie zostało w prawie zdefiniowane. Zarówno w orzecznictwie jak i piśmiennictwie pojęcie to bywa rozumiane różnie, przy czym różnice dotyczą powiązania tego pojęcia z terminem spełnienia świadczenia. Ze względu na sposób oznaczenia terminu spełnienia świadczenia rozróżnia się zobowiązania terminowe oraz bezterminowe. W zobowiązaniach terminowych termin spełnienia świadczenia jest z góry oznaczony wprost lub przez czynność prawną, ustawę, orzeczenie sądu czy też decyzję administracyjną. Do zobowiązań terminowych zalicza się także zobowiązania, w których termin spełnienia świadczenia wynika z właściwości zobowiązania. Za zobowiązania bezterminowe poczytuje się natomiast zobowiązania, których termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani też nie wynika z właściwości zobowiązania i jest uzależniony od wyrażenia woli przez wierzyciela przez złożenie przez niego stosownego oświadczenia woli (art. 455 in fine k.c.). W takim zobowiązaniu świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika przez wierzyciela.

Zobowiązanie, z którym związany jest spór w niniejszej sprawie, ma charakter terminowy, albowiem termin spełnienia świadczenia został określony w treści umowy pożyczki z dnia 14 listopada 2012 roku. Zawierała ona harmonogram spłaty rat, który określał terminy uiszczenia poszczególnych rat oraz końcowy termin spłaty całej pożyczki. Strony umowy oznaczyły zatem w umowie terminy wymagalności każdej z rat, jak i końcowy termin wymagalności całego zobowiązania. Wymagalność roszczenia wynikała wobec powyższego z treści dokonanej przez strony czynności prawnej a nie wprost z ustawy. Jednym zaś z elementów, który zgodnie z wolą stron umowy pożyczki kształtował jej treść był Regulamin Udzielania Kredytów i P. (...) im. (...), który wiązał także J. M. jako członka powodowej spółdzielni. Słusznie wskazały apelujące, że jest to regulacja o charakterze wewnętrznym, która wiąże wewnątrz organizacji, na potrzeby której została opracowana. Jednakże należy pamiętać, że J. M. był członkiem powodowej spółdzielni, do której przystąpił dobrowolnie i przyjął tym samym na siebie obowiązek przestrzegania jej wewnętrznych regulacji organizacyjnych. Pożyczkobiorca był wobec powyższego związany treścią wskazanego regulaminu, który wraz z treścią umowy pożyczki kształtował jego prawa i obowiązki jako strony umowy z dnia 14 listopada 2012 roku. Nie było żadnych przeszkód natury prawnej, aby strony umowy pożyczki przewidziały w niej, że w razie ustania członkostwa w powodowej kasie, czyli również w razie śmierci pożyczkobiorcy, całość pozostałej do spłaty sumy miała stać się wymagalna. Skoro zatem § 36 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek (...) przewidywał, że w razie ustania członkostwa w kasie, w tym w przypadku śmierci pożyczkobiorcy, roszczenie o zwrot pożyczki staje się wymagalne z dniem ustania członkostwa, to tego rodzaju postanowienie umowne było w pełni dopuszczalne. Należy pamiętać, na co słusznie wskazał w uzasadnieniu sąd rejonowy, że na podstawie punktu 1 umowy pożyczki z dnia 19 listopada 2012 roku powyższy regulamin stanowił integralną część tej umowy. Wiazał on zatem J. M. i wpływał tym samym także na treść zobowiązania S. M., która poręczyła za to zobowiązanie. Członkostwo w powodowej kasie ustaje m.in. na skutek

śmierci członka, co wynika z treści § 15 pkt 4 Statutu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. w G., który to paragraf stanowi niemal powtórzenie treści art. 25 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze. Przepisy tej ustawy znajdują zaś zastosowanie do stosunku spółdzielczego nawiązanego przez pożyczkobiorcę, na co trafnie wskazał sąd rejonowy. Wymagalność całości pozostałej do spłacenia kwoty pożyczki nastąpiła zatem w dniu 12 stycznia 2015 roku – dniu śmierci J. M., bo w tym dniu ustało jego członkostwo w powodowej kasie. Od tej daty strona powodowa mogła domagać się spłaty zadłużenia zarówno od następców prawnych pożyczkobiorcy, jak również od następców prawnych poręczyciela.

Jednocześnie słusznie sąd rejonowy zwrócił uwagę, że pozwane nie wykazały, aby wymagalność roszczenia strony powodowej nastąpiła przed datą śmierci pożyczkobiorcy. Sąd I instancji ustalił, że pożyczka była spłacana do końca życia J. M., choć nie w pełni zgodnie z treścią umowy – harmonogramem spłaty, zaś umowa nie została wypowiedziana przez pożyczkodawcę. Apelujące nie kwestionowały ustaleń poczynionych przez sąd rejonowy, a zatem również faktu regulowania rat pożyczki i trwania stosunku umownego do dnia zgonu pożyczkobiorcy. Tym samym pozbawione jest oparcia ich twierdzenie podnoszone w toku procesu, że pożyczka stała się wymagalna we wcześniejszej dacie niż przyjął to sąd I instancji, której to daty zresztą pozwane nie wskazały. Skutkuje to koniecznością uznania, że zarzut wadliwego określenia daty wymagalności roszczenia strony powodowej jest nieuzasadniony.

W konsekwencji także zarzut przedawnienia roszczenia nie mógł być uznany za skuteczny. Do dnia zainicjowania postępowania w niniejszej sprawie nie upłynął bowiem od dnia wymagalności roszczenia trzyletni termin jego przedawnienia. Sąd okręgowy w pełni podziela w tym względzie stanowisko sądu rejonowego, który trafnie wyjaśnił przyczyny, dla których zarzut pozwanych nie mógł zostać uwzględniony i nie mógł prowadzić do oddalenia żądania. Ponowne przytaczanie tej argumentacji jest zbędne. Niezrozumiały jest natomiast zawarty w apelacji argument, że przedmiotowa wierzytelność stała się wymagalna już w momencie, gdy wobec niespłacania zadłużenia przez J. M. powód skierował roszczenie do poręczycielki S. M.. Apelujące nie sprecyzowały bliżej swego stanowiska w tym względzie. Nie wskazały, kiedy to miała wystąpić sytuacja, na którą się powoływały, polegająca na skierowaniu przez powoda roszczeń wobec poręczycielki. Tymczasem z ustaleń sądu rejonowego, które nie były kwestionowane w apelacji, wynika, że powodowa kasa do śmierci pożyczkodawcy nie kierowała swoich roszczeń wobec S. M., gdyż dłużnik główny realizował swoje zobowiązanie i nie wystąpiła tego rodzaju potrzeba. Wbrew wywiodom apelacji wymagalność nie mogła wobec tego nastąpić przed datą 12 stycznia 2015 roku, jak to prawidłowo ustalił sąd rejonowy.

Także pozostałe zarzuty apelacji okazały się nietrafne. Sąd okręgowy nie podziela zapatrywania pozwanych, że zaistniały podstawy dla oddalenia powództwa na podstawie art. 5 k.c. Sąd rejonowy obszernie uzasadnił stanowisko przemawiające przeciwko uznaniu, że dochodzenie roszczeń wobec pozwanych narusza zasady współżycia społecznego. Pozwane nie wskazały zarówno przed sądem I instancji ani też w treści wywiedzionej apelacji, jakie zasady współżycia społecznego miałyby zostać naruszone poprzez uwzględnienie żądania wniesionego przez stronę powodową. Istotą dziedziczenia jest wejście w całość stosunków prawnych spadkodawcy, zatem dziedziczeniu podlegają zarówno aktywa, jak i pasywa, czyli także i długi. Stąd nie sposób uznać za przekonujące argumentów, że pozwane nie przyczyniły się do powstania zadłużenia i nie miały wpływu na jego powstanie, gdyż ich odpowiedzialność nie wynika z zaciągnięcia zobowiązania – udzielenia poręczenia, którego dokonała S. M., ale z nabycia spadku po niej. Pozwane odziedziczyły cudzy dług i jako spadkobierczynie poręczycielki ponoszą za ten dług odpowiedzialność. W niniejszym postępowaniu nie było również możliwości korygowania ewentualnych zaniechań przedstawicielki ustawowej małoletnich pozwanych, których miała się ona dopuścić w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Wskazane postępowanie jest prawomocnie zakończone i wydane w nim postanowienie wiąże sądy orzekające w niniejszej sprawie. Sąd rejonowy nie miał możliwości przyjęcia, że w interesie pozwanych było odrzucenie spadku i na tej podstawie oddalenia żądania. Tego rodzaju rozumowanie prowadziłoby de facto do obejścia przepisów o dziedziczeniu, jako że sąd w postępowaniu procesowym zainicjowanym przeciwko spadkobiercom nie może badać kwestii związanych z przyjęciem czy odrzuceniem przez nich spadku. Termin, sposób oraz skutki złożenia tego rodzaju oświadczenia przez osoby powołane do spadku został uregulowany przepisami kodeksu cywilnego, co podlega badaniu w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. Ewentualne zaniechania spadkobiercy, który nie złożył

stosownego oświadczenia we właściwym czasie, nie mogą być natomiast korygowane w procesach inicjowanych następnie przeciwko niemu przez wierzycieli spadkodawcy.

Nie było także uzasadnionych podstaw dla odstąpienia przez sąd rejonowy od zasady obciążenia strony przegrywającej kosztami postępowania. Pozwane kwestionowały dochodzone roszczenie w toku całego procesu, wobec czego wniesienie przeciwko nim powództwa jawi się jako konieczne. Strona powodowa poniosła koszty z tym związane i ma prawo domagać się ich zwrotu. Koszty te sąd rejonowy określił w minimalnej przewidzianej przepisami wysokości. Korzystanie zaś przez stronę ze zwolnienia od kosztów sądowych nie zwalnia jej od obowiązku zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez stronę przeciwną.

Także w odniesieniu do wysokości kosztów przyznanych pełnomocnikowi z urzędu wniesiona apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie. Sąd rejonowy prawidłowo przyznał pełnomocnikowi ustanowionemu dla pozwanych z urzędu jedno wynagrodzenie, jako że odpowiadały one solidarnie za ten sam dług, zaś ich pełnomocnik przedstawił w zasadzie jedno stanowisko procesowe odnoszące się do obu pozwanych. Nakład pracy pełnomocnika nie różnił się tym samym od wymaganego od niego w razie reprezentowania wyłącznie jednej z dwóch pozwanych. Oznacza to, że również wynagrodzenie należne z tego tytułu winno uwzględniać powyższą okoliczność.

W tej sytuacji uznać należało, że wywiedziona przez pozwane apelacja ma charakter wyłącznie polemiczny z prawidłowym stanowiskiem sądu rejonowego, zatem twierdzenia apelujących oraz podniesiona przez nie argumentacja, nie mogły skutecznie podważyć zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. Tak argumentując i nie znajdując podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku sąd okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. apelację pozwanych oddalił, o czym orzekł w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w punkcie 2 wyroku, zgodnie z wynikającą z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. regułą odpowiedzialności za wynik procesu. Wobec oddalenia apelacji pozwanych, to pozwane jako przegrywające postępowanie apelacyjne winny zwrócić powódce poniesione przez nią koszty postępowania przed sądem drugiej instancji. W związku z tym zasądzone od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przed sądem II instancji kwotę 1 200 złotych – wysokość wynagrodzenia pełnomocnika powódki ustalono na podstawie § 2 pkt 4 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804). Sąd okręgowy nie znalazł podstaw dla odstąpienia od obciążenia pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego

W punkcie 3 wyroku sąd okręgowy, na podstawie § 4, § 8 pkt 5) oraz § 16 ust. 1 pkt 1) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2016.1714 z późn. zm.) przyznał od Skarbu Państwa – Sądowi Rejonowego Goleniowie pełnomocnikowi pozwany ustanowionemu z urzędu adwokatowi W. F. – kwotę 1 542 złote 86 groszy tytułem należnego wynagrodzenia za udzieleniem pozwany pomocy prawnej z urzędu (1 476 złotych) oraz zwrotu kosztów dojazdu (66 złotych 86 groszy). Pełnomocnik pozwanych złożył stosowny wniosek wraz ze spisem poniesionych wydatków związanych z dojazdem na rozprawę apelacyjną. Pełnomocnik wniósł jedną apelację w imieniu obu pozwanych zawierającą tożsame zarzuty. Stąd też przyznano pełnomocnikowi pozwanych wynagrodzenie odpowiadające wysokością stawce minimalnej podwyższonej o należny podatek od towarów i usług oraz zwrot poniesionych przez niego kosztów związanych ze sprawą, które ujęte zostały w treści złożonego przez niego wniosku.

SSO Tomasz Szaj SSO Marzenna Ernest SSR del. Ziemowit Parzychowski

ZARZĄDZENIE

1. Odnotować sporządzenie uzasadnienia.
2. Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi strony powodowej.

3. Przedłożyć z zażaleniem na orzeczeniem o kosztach postępowania apelacyjnego albo za 14 dni zwrócić do sądu rejonowego wraz z dołączonymi na etapie postępowania apelacyjnego aktami o sygn. I Ns 203/15.

Dnia 13 maja 2019 roku

SSR del. do SO Ziemowit Parzychowski